

АНАЛИЗ НА СТАНДАРТА ЗА ЕФЕКТИВНО УПРАВЛЕНИЕ НА ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ „ЗЕЛЕНИЯТ СПИСЪК” НА МЕЖДУНАРОДНИЯ СЪЮЗ ЗА ЗАЩИТА НА ПРИРОДАТА (IUCN)

Христина Банчева-Преславска, Лилия Минова
Лесотехнически университет, София

Резюме

Създаването на мрежа от защитени природни територии е най-добрият подход за опазване на биоразнообразието, а тяхното ефективно управление е необходимо за осигуряване на екосистемни блага и услуги за хората, водейки до разнообразни социално-икономически ползи. Ефективното управление е застъпено в изискванията за участие на природни обекти в международни конвенции и споразумения, а най-новият стандарт в тази област е Зеленият списък на IUCN за добро управление на защитени територии. Целта на настоящото изследване е да анализира Стандарта Зеленият списък на IUCN в контекста на българската регулаторна рамка в управлението на защитени територии. Резултатите показват, че в българското законодателство до голяма степен са отразени критериите за управление на защитени територии на IUCN. Предмет на бъдещи изследвания е класирането на конкретни обекти от мрежата на защитените територии в България по изискванията за първи етап на кандидатстване за Зеленият списък на IUCN и последваща оценка по всички индикатори на Стандарта.

Ключови думи: защитени територии, управление, оценка, критерии за качество, ефективност, Зеленият списък.

Key words: protected areas, management, evaluation, quality criteria, efficiency, the Green List.

JEL: Q20, Q50.

Увод

С разрастването на световната мрежа от защитени природни територии се създават различни подходи за тяхното ефективно опазване и управление. Някои от тях включват създаването на програми и конвенции със списъци на защитени природни обекти, които отговарят на определени критерии. Други предлагат инструментариум за оценка и постигане на качество в доброто управление [1–6].

България разполага с добре развита мрежа от защитени територии и дълга история в управлението ѝ. Участва в световни конвенции и програми със свои природни обекти – рамсарски места, биосферни паркове и др. Интерес представлява готовността на страната за включване със свои представителни територии и в най-новата програма за ефективно управление на защитени територии на IUCN – Стандартът Зеленият списък.

Добре управляваните защитени територии са успешен инструмент за опазване на природата и предоставят разнообразие от екосистемни услуги за обществото [7, 8]. С тази цел IUCN създава Зеленият списък – за да увеличи броя на защитените територии, които постигат високи резултати в съхраняването на природата чрез ефективно управление [9]. Стандартът предоставя достъпно средство за развитие на капацитета на защитените територии, насърчава сътрудничеството, подкрепата и финансирането.

Управлението на защитени територии се отнася до това кой решава какви са целите на уп-

равление, как и с какви средства да ги постигне, как и кой взема решения и носи отговорност [10]. Механизмите за управление могат да варират значително в зависимост от местния контекст, но най-общо се определят като един от четирите типа по IUCN: държавно, споделено, частно или управление от местното население [11, 12].

IUCN определя пет принципа за добро (справедливо) управление на защитени територии: легитимност и гласност, насоченост - ефективност, отчетност и справедливост - права. Доброто управление взема решения по навременен, адаптивен, мъдър, отговорен, творчески и подкрепящ начин [13]. То се основава на трите направления: проектиране, системи и процеси за управление, резултати [14], които са обхванати в компонентите на Зеления списък.

Стандартът включва 4 компонента и 17 критерия, придружени от 50 индикатора. Основните компоненти за ефективно опазване на природата в защитени територии от Зеленият списък се отнасят до доброто и ефективно управление, както и до проектирането и планирането, като заедно те подпомагат четвъртия компонент, свързан с постигане на целите и задачите на даден обект или това са резултатите от опазване на природата.

За всеки критерий на Стандарта, IUCN предлага набор от индикатори и средства за проверка. Индикаторите имат универсално приложение и могат да се адаптират към местния контекст.

Стандартът Зеленият списък на IUCN е в съответствие с Кодекса за добри практики на

Международния съюз по социална и екологична акредитация и етикетирание за социална и екологична устойчивост [15]. От друга страна, Международната служба за акредитация [16] подпомага Зеленият списък и обезпечава съществуващите процедури в съответствие с Кодекса на ISEAL. Системата за управление на околната и социалната среда на IUCN [17] предоставя допълнителни насоки.

Участието на защитените територии е доброволно, като се ангажират за непрекъснато самоусъвършенстване и подобрене, доказване и поддържане на реални резултати в опазването на природата.

За да бъдат вписани в Зеления списък, трябва да постигат всички критерии по четирите компонента, но за стартиране на процедура първоначално предоставят доказателства само по няколко индикатора от Стандарта. Оценяват се от експертна комисия и независим рецензент, а решението се взема от Комитета на IUCN за Зеления списък. Присъждането на отличието изисква подновяване на пет години [18].

При вписване, обектите получават сертификат, използват логото и привилегиите на Зеления списък, признават се и се популяризира от IUCN като глобален пример за постижения в опазването на природата и управлението на защитени територии. Включват се в Световната база данни за защитени територии [19]. До момента в Зеленият списък са включени 61 обекта от 57 държави [18].

Цел и методи на изследването

Цел на изследването е да се анализира Глобалният стандарт за добро управление на защитени територии на IUCN (Зеленият списък) с оглед на националното законодателство за управление на защитени територии в България.

За постигането на тази цел е използван системният изследователски подход, основан на анализ, синтез и оценка. Набрана е информация за стандарта от интернет страницата на Зеления списък и насоките за прилагане на критериалната система. Информацията за критериите и индикаторите на Стандарта е прецизирана и синтезирана. Направена е оценка на възможностите за покриване на критериите от българските защитени територии въз основа на нормативната рамка в страната, регулирана със Закона за защитените територии и Наредбата за разработване на планове за управление на защитени територии.

Критериална система на Стандарта Зеленият списък на IUCN

Компонент 1 „Добро управление“ изисква обектите да демонстрират справедливо и ефек-

тивно управление. Отнася се до качеството на управление на обекта и връзката му с изпълнението на критериите от останалите компоненти. Управлението трябва да установи правила за участие на заинтересованите страни при вземане на решения, необходими знания, интегриране в ландшафта, земеползване, законосъобразност. Да гарантира, че процесите на вземане на решения балансират несправедливо разпределение на властта и ресурсите.

Компонентът включва три критерия. Критерият 1.1 „Гарантиране на легитимност и гласност“ изисква ясни, легитимни, справедливи и функционални механизми за управление, в които интересите на гражданското общество, притежателите на права и заинтересованите страни са справедливо представени. Тук спадат индикатори, свързани със структурата на управление, участието на заинтересованите страни в процеса на вземане на решения, признаване правата на местното население, постигане на равенство между половете, законосъобразност и съответствие с международно и национално законодателство.

Следващият, критерий 1.2 „Постигане на прозрачност и отчетност“, обхваща мерките и средствата на вземане на решения и изисква тяхното подходящо комуникиране, ясни отговорности, достъпност на процеса за идентификация, изслушване и решаване на жалби, спорове или оплаквания. Към този критерий се отнасят индикатори за разбираемост на основните документи за управление, публичност на информацията за органите и лицата, вземащи решения, достъпност на резултати от обсъждания, наличност на процедура за разглеждане на жалби, контрол на заинтересованите страни в управлението и вземането на решения.

Последният, Критерий 1.3 „Осигуряване на гъвкаво управление и способност за гъвкава реакция“, се основава на най-добрите налични познания за социалния и екологичен контекст на обекта, предвижда промените, учи се от тях и реагира в процеса на вземане на решения. Адаптивното управление функционира успешно въпреки промените в средата, подкрепя ученето, насърчавайки експериментиране и поемане на риск. Този критерий има индикатори за използване на резултатите от мониторинга и обществените консултации в управлението, съблюдаването на релевантни национални проблеми и цели, източниците на знания, прогнози за социалните и екологичните условия.

Компонент 2 „Разумно проектиране и планиране“ изисква обектите да имат ясни дългосрочни цели и задачи в съответствие с категориите по IUCN, базирани на разбиране за техния природен, културен и социално-икономически

контекст. С този компонент се гарантира дългосрочно опазване на природната ценност на обекта и свързаните културни ценности и екосистемни услуги. Ръководителите трябва да разполагат с достатъчна информация за ефективно планиране поддържането на ценностите, справяне със заплахите и адаптиране към глобални промени. Да се стремят към увеличаване на социално-икономическите ползи. В тази връзка е необходимо ясно да се определят основните природни и културни ценности, както и екосистемните услуги, като се има предвид, че за IUCN само обекти, чиято основна цел е опазване на природата се считат за защитени територии. Тук има 4 критерия.

Критерий 2.1 „Идентификация и разбиране на основните ценности на обекта” определя ценностите като природни и свързаните с тях екосистемни услуги и културни ценности, които обектът опазва, поддържа или подобрява. Индикаторите са свързани с това обектът да отговаря на определението на IUCN за защитена територия и да попада в една от шестте категории, да има действащ план за управление, да има ясно идентифицирани природни ценности със съответните екосистемни услуги и културни ценности.

Критерий 2.2 „Проектиране за дългосрочно опазване на основните ценности на обекта” има отношение към свързаността му с други обекти или местообитания. Обектът следва да бъде интегриран в по-широкия ландшафт, в сътрудничество с околните общности, част от международни споразумения. Ако опазването на ценностите зависи от условия извън контрола на ръководството, трябва да е ясен начинът, по който ще се съхранят и да има стратегии за управление при бъдещи промени. Индикатори към този критерий са големината и свързаността на обекта с други местообитания или екосистеми, участието в по-голяма природозащитна мрежа.

Критерий 2.3 „Разбиране на заплахите и предизвикателствата за основните ценности на обекта” изисква те да са описани и осмислени, за да се осигури ефективно планиране и управление за преодоляването им. В сътрудничество със заинтересованите страни се идентифицират настоящите и потенциални заплахи за природните и свързаните с тях културни, социални и икономически аспекти. Примерни заплахи са строителство, замърсяване и др. Индикаторите тук са насочени към документирането и познаването на заплахите с цел ефективното им управление, в. т.ч. въздействието на климатичните промени.

Критерий 2.4 „Разбиране на социалния и икономическия контекст” отразява положителните и отрицателните социални и икономически

въздействия в целите и задачите на управлението. Режимът на защитената територия може да има различно отражение върху собствениците на земи, заинтересованите страни и местната общност и целта на този критерий е да се оптимизират въздействията. Това включва разбиране на демографията и икономическата дейност в района, предишно предназначение на обекта и следствия от защитния му статут, достъпност. Индикаторите включват определяне на социално-икономическите ефекти от предназначението и управлението на обекта, съблюдаване на социално-икономическите ползи в целите и задачите и подробното им разписване в плана за управление на обекта.

Компонент 3 „Ефективно управление” е фокусиран върху системите и процесите за управление. Изисква прилаганите системи за планиране на управлението, ресурсите и процесите да са достатъчни и в съответствие с ефективни управленски подходи, като се има предвид екологичният, социалният и културният контекст и изменението на климата. Включва седем критерия.

Критерий 3.1 „Разработка и изпълнение на дългосрочна стратегия за управление” изисква от обекта да представи план за управление с подробно описани цели и задачи, основан на ценностите на обекта и взимайки предвид социално-икономическите аспекти, постижими с ясни и подходящи стратегии, дейности и съответния капацитет (финансови и човешки ресурси, компетентност на персонала и др.). Индикаторите обхващат съдържанието на плана за управление, съответствието му със законодателството, инфраструктурата за управление, квалификацията на екипа, осигуряването на равенство, финансовите ограничения.

Критерий 3.2 „Управление на екологичните условия” изисква поддържане на основните природни ценности на обекта и свързаните с тях екосистемни услуги, като се използва екосистемният подход. Ръководството трябва да разполага с планове и действия за поддържане или възстановяване на процесите в екосистемите. Индикаторите се отнасят до дейностите по запазване или повишаване на основните ценности на обекта и поддържане на екологичните процеси.

Критерий 3.3. „Управление в социалния и икономическия контекст на обекта” изисква притежателите на права и заинтересованите страни да са активно ангажирани и техните интереси да се разглеждат справедливо. Социалните и икономическите ползи следва да се признават и при несъвместимост с опазване на природата, ограниченията да са съгласувани със заинтересованите. Такива ползи са напр. туризъм, при-

родоползване, образование и др., а видът и размерът им са според разрешените дейности. Индикаторите са свързани със социалните и икономически цели и задачи в плана за управление, с увеличаване на ползите за местните чрез гъвкаво управление, контрол и планиране.

Критерий 3.4 „Управление на заплахите” изисква да се реагира бързо и ефективно, за да не бъде застрашено поддържането на основните ценности на обекта или постигането на целите и задачите в управлението му, като се отчитат както съществуващите, така и потенциалните заплахи и има програми за ограничаване на въздействието им. Индикаторът е изпълнението на стратегия с ефективни мерки за справяне с всяка от заплахите - за основните ценности на обекта или за постигането на целите и задачите.

Критерий 3.5 „Ефективно и справедливо прилагане на закони и регулации” се основава на адекватното прилагане на нормативната уредба в управлението. Осъществява се контрол върху използването на обекта във връзка със забраните и условията за разрешени дейности и има наличен капацитет за охрана и наблюдение за предотвратяване на нарушения, като се налагат подходящи санкции, определени на национално ниво. Изпълнението на нормативната уредба е справедливо и не облагодетелства определени лица. Контролните мерки се съобщават ясно на заинтересованите. Индикаторите обхващат ефикасността на системите за наблюдение и охрана, законовите инструменти, тяхната достъпност и справедливо прилагане.

Критерий 3.6 „Управление на достъпа и използването на ресурсите и посещението” е свързан със съвместимостта на дейностите в обекта и постигането на природозащитните цели и задачи, които дейности следва да отговарят на нуждите на ползвателите и да са добре регулирани. Необходимо е управлението на разрешените дейности в обекта, като ползване на природни ресурси и туризъм, да бъде в съответствие с всички ограничения по закон или плана за управление. Индикаторите включват точно описание на разрешените дейности и тяхната съвместимост с опазването на основните ценности и цели на обекта, регулиране ползването на ресурси и достъпа до минимум въздействия, задоволяване нуждите на ползвателите, управление на посетителите, стандарти за безопасност и екологична устойчивост на съоръженията, интерпретативни услуги за различни целеви групи, условия за хора в неравностойно положение.

Последният, Критерий 3.7 „Измерване на успеха” е свързан с определянето на обективни индикатори за успех, които осигуряват основата за последващата оценка на резултатите от

опазването. Програмите за мониторинг трябва да предоставят данни за всяка от основните ценности на обекта, за интензивността на заплахите, за постигането на целите и задачите, като неразделна част от тях са праговете на ефективност. Всяка от основните ценности на обекта се оценява спрямо прагове на ефективност, които не са абсолютни и могат да бъдат определени по стойности от научна литература или законодателството, сравнение с минали измервания, моделиране, експертно мнение. В този критерий са заложили индикатори за система за мониторинг, мерки и прагове на ефективност за всяка от основните ценности на обекта, с които се определя дали ценността се опазва успешно.

Компонент 4 „Успешни резултати от опазването” изисква демонстриране на успешно дългосрочно опазване на основните природни и свързаните с тях културни ценности и екосистемни услуги, както и постигане на социално-икономическите цели и задачи. Това е възможно само с прозрачно, документирано и повтаряемо измерване и оценка на резултатите. Резултатите се измерват и оценяват спрямо прага на ефективност в рамките на програмата за мониторинг чрез подходящи научни методи, експертно становище или местни знания. Доказателствата се съхраняват дългосрочно, в т.ч. методите за мониторинг, необработените данни, метаданните, методите за анализ и резултатите. Информация за мониторинга и оценката се обявява публично.

Критерий 4.1 „Демонстриране на опазването на основни природни ценности” се отнася до постигане или надхвърляне на праговете за ефективност при опазването, а измерването на екологичните резултати трябва да е добре планирано и издържано. Установяват се научнообосновани прагове, за да се оцени състоянието на всяка природна ценност като добро, задоволително или лошо. Ако не съществуват прагови нива, се използва експертно мнение или местни знания. Обикновено в Зеленият списък се включват обекти при добро състояние на всички природни ресурси. Индикаторите тук съответно са свързани с праговете на ефективност или действията за предотвратяване загубата на природна стойност.

Критерий 4.2 „Демонстриране на опазване на екосистемните услуги” изисква обектът да поддържа и предоставя основните екосистемни услуги. Когато са определени екосистемни услуги като ценности на обекта, те трябва да бъдат измервани и оценявани като част от системата за мониторинг. Праговете са научнообосновани или се ползва експертно мнение и местни знания, а състоянието на всяка екосистемна услуга

се оценява като добро, задоволително или лошо. Ако има риск от отрицателно въздействие върху природата от ползването на екосистемни услуги, се извършва екологична оценка. Индикаторите са свързани с изискванията за опазване на екосистемните услуги и запазване на природните ценности на обекта при предоставянето им.

Критерий 4.3 „Демонстриране на опазването на културните ценности“ изисква поддържане и осигуряване запазването на основните културни ценности, тъй като в границите на обекта е възможно опазването на архитектурно наследство, свещени места, традиции и обичаи и т.н. Определянето на прагове за състоянието на културните ценности се извършва съвместно с местните общности, като и тук се оценяват на добри, задоволителни или лоши. Оценките на състоянието следва да бъдат прозрачни, документирани и обосновани. Индикаторът е свързан с постигане или надхвърляне на мерките за опазване на културните ценности.

Национални изисквания в управлението на защитени територии в контекста на Зеленият списък

Законодателството в България отразява препоръките на IUCN за категоризиране на защитените територии и съответните режими на опазване и ползване [11], както и насоките за разработване на планове за управление [20].

Изискванията в управлението на защитените територии у нас се регулират с нормативна рамка, основана на Закона за защитените територии от 1998 г., последно изм. ДВ. бр.102/8.12.2023 [21]. Съществуват редица подзаконовни нормативни актове, които имат отношение, но пряко свързана с ефективността на управлението на защитените територии е Наредбата за разработване на планове за управление на защитени територии от 2000 г., посл. изм. 2017 г. [22].

Законът урежда категориите защитени територии, тяхното предназначение и режим на опазване и ползване, процедурите по обявяване и управление. Включва също разпоредби за административните нарушения и наказания при неспазване на регулациите в защитени територии. Постановява разработването на планове за управление на защитените територии при условия и по ред, определени в съответната наредба.

Законът изисква разработване на планове за управление за национални и природни паркове, резервати и поддържани резервати за десетгодишен период. За останалите категории е препоръчително, в случай че са обекти от между-

народно значение, но законът не поставя условия за тях.

Задължително обществено обсъждане се организира за проектите на планове за управление на национални и природни паркове и на поддържани резервати, а на всеки четири години - за изпълнението им от националните и природни паркове. Това е нормативният инструмент, който осигурява участие на заинтересованите страни в планиране и осъществяване на управлението.

Съгласно законодателството, планове за управление съдържат подробна характеристика на защитената територия и компонентите на средата. Прави се подробна природна, културна и социално-икономическа характеристика, отразявайки основните ценности на обекта.

Описват се целите на управление, норми, режими и условия за осъществяване на дейности в защитената територия. Описва се организацията на управление за достигане на поставените цели.

Разписват се програми за научноизследователска работа и екологичен мониторинг, поддържане и възстановяване на застрашени видове, съобщества и местообитания, провеждане на информационни и образователни дейности и др.

В планове за управление се правят две оценки на обекта. Първата оценка включва подробна социално-икономическа и екологична оценка и разглежда потенциалната стойност на защитената територия или нейната ценност в по-широк контекст. При актуализиране на плана за управление тук се прави и оценка на постигането на целите и изпълнението на режимите и задачите.

Втората оценка е свързана с въздействието на ограниченията или заплахите върху целите на защитената територия. Оценяват се и потенциалните възможности за развитие на природния обект.

В края на документа се определят оперативните задачи и предписания за опазване и ползване на територията. Разписва се подробно работният план на управлението.

За измерване на успеха от управлението, освен оценката при актуализиране на плана, която се прави на десет години, Законът поставя изискването за обществено обсъждане на изпълнението му на четири години, което предполага преглед на постигнатите резултати, но няма посочен обхват или конкретни условия към докладите.

Изисквания за ежегодна отчетност има съгласно устройствените правилници на дирекциите на природни паркове и Правилника за устройството и дейността на дирекциите на нацио-

налните паркове [23], които касаят основно изпълнението на оперативната и контролна дейност, работа по проекти и програми на дирекциите, както и финансовата им отчетност.

Заклучение

Стандартът на IUCN Зеленият списък има за цел да гарантира, че защитените територии се управляват ефективно и справедливо и постигат успешното опазване на природните и културни ценности. Обхваща социалните, екологичните и икономическите практики на даден обект.

Постиженията на обектите се определят на база осигуряването на законосъобразност, прозрачност, отчетност и адаптивност на управлението. От значение е разбиране на основните природни и културни ценности на обекта и заплахите за тях, на социално-икономическия контекст и планираните мерки за опазване. Това от своя страна е свързано с дългосрочна стратегия и управление на екологичните и социално-икономически условия и ползването на ресурси. Успехът се демонстрира от съхранените природни и културни ценности на обекта.

Основно изискване на Стандарта е обектът да има план за управление, който се използва за насочване на приоритетите и дейностите. Планът описва подробно целите и задачите на управлението и обяснява как тези цели и задачи ще бъдат постигнати, посочвайки разрешени или забранени дейности в обекта. Необходим е за осигуряване на ефективно планиране и управление на заплахи и предизвикателства, за разбиране и отразяване в целите и задачите на социалния и икономическия контекст на обекта, вкл. социално-икономическите въздействия от начина на управление.

Планът за управление е основен инструмент, заложен и в българското законодателство за управление на защитени територии, което от своя страна се съобразява с насоките и препоръките на IUCN в тази област. Подробно е регламентирана неговата структура, процедурите по разработване, приемане и прилагане. Предвидено е и неговото съгласуване със заинтересовани страни в процеса на разработване и изпълнение.

Съдържанието на плана за управление отразява до голяма степен критериите за управление на защитени територии от Стандарта Зеленият списък на IUCN. Включва както природен, така културен и социално-икономически контекст, както и тяхната оценка. Предвидена е отчетност и оценяване на постигнатите цели, макар не в достатъчна подробност.

Съобразно основното изискване на Зеленият списък за наличие на план за управление, свързан с всички компоненти и преобладаващата

част от критериите, както и въз основа на подробното регламентиране на този документ в българското законодателство, който в голяма степен покрива критериите на IUCN, следва първо да се обърне внимание на обектите от категориите защитени територии, за които той е задължителен или разполагат с такъв. В тази връзка, предмет на бъдещи изследвания е класирането на конкретни обекти от мрежата на защитените територии в България по изискванията за първи етап на кандидатстване за отличието на IUCN и последваща оценка на потенциалните кандидати по всички индикатори на Стандарта.

Литература

1. Ervin, J. *Rapid Assessment and Prioritization of Protected Area Management (RAPAM)*. Gland (Switzerland): Worldwide Fund for Nature. 2003.
2. Parrish, J., Braun, D., Unnasch, R. Are We Conserving What We Say We Are? Measuring Ecological Integrity within Protected Areas. *BioScience* 53(9). 2003. 851–860.
3. Balloffet, N., Martin, A. *Parks in Peril Site Consolidation: A Framework for Strengthening Protected Areas*. Series: Innovations for Conservation. Parks in Peril Program. Arlington, USA: The Nature Conservancy. 2007. 20
4. Банчева, Х., Йотовска, К., Асенова, А. Методология за оценка и въздействие на работата на организации в сферата на образование за устойчиво развитие. *Управление и устойчиво развитие*. 59(4). 2016. 45-50.
5. Stolton, S., Dudley, N., Hockings, M. *METT Handbook: A guide to using the Management Effectiveness Tracking Tool (METT)*. Second edition guidance for using METT-4. WWF, Gland, Switzerland. 2021.
6. Bancheva-Praslavska, H. *National Parks Management. Approaches and Evaluation Criteria*. Ecocentric Foundation. 2022.
7. Peh, K., Balmford, A., Bradbury, R., Brown, C., Butchart, S., Hughes, F., Birch, J. TESSA: A toolkit for rapid assessment of ecosystem services at sites of biodiversity conservation importance. *Ecosystem Services*. 5. 2013. DOI <https://doi.org/10.1016/j.ecoser.2013.06.003>.
8. Ivanix, K., Stolton, S., Figueroa Arango, C., Dudley, N. *Protected Areas Benefits Assessment Tool + (PABAT+): A tool to assess local stakeholder perceptions of the flow of benefits from protected areas*. Gland, Switzerland: IUCN. 2020.
9. IUCN and World Commission on Protected Areas. *IUCN Green List of Protected and Conserved Areas: Standard, Version 1.1*. Gland, Switzerland: IUCN. 2017. pp. 43.
10. Borrini-Feyerabend, G., Dudley, N., Jaeger, T., Lassen, B., Pathak Broome, N., Phillips, A., Sandwith, T. *Governance of Protected Areas: From understanding to action*. Best Practice Protected Area Guidelines Series No. 20. Gland, Switzerland: IUCN. 2013.

11. Dudley, N. *Guidelines for Applying Protected Area Management Categories*. Gland, Switzerland: IUCN. 2008.
12. Stolton, S., Shadie, P., Dudley N. *IUCN WCPA Best Practice Guidance on Recognising Protected Areas and Assigning Management Categories and Governance Types*. Gland, Switzerland: IUCN. 2013.
13. Worboys, G. L., Lockwood, M., Kothari A., Feary, S., Pulsford, I. *Protected Area Governance and Management*. ANU Press, Canberra. 2015.
14. Hockings, M., Stolton, S., Leverington, F., Dudley, N., Courrau, J. *Evaluating Effectiveness: A framework for assessing management effectiveness of protected areas*. Gland, Switzerland and Cambridge, UK: IUCN. 2006.
15. ISEAL. *International Social and Environmental Accreditation and Labelling Alliance*. 2023. [<https://www.isealalliance.org/defining-credible-practice/iseal-code-good-practice>].
16. IAS. *International Accreditation Service*. 2023. [<https://www.iasonline.org>].
17. ESMS. *Environmental and Social Management System*. IUCN Manual. 2016
18. *IUCN Green List*. 2024. [<https://iucngreenlist.org>].
19. *WDPA. World Database on Protected Areas*. 2023 [<https://www.protectedplanet.net>].
20. Thomas, L., Middleton, J. *Guidelines for Management Planning of Protected Areas*. IUCN Gland, Switzerland and Cambridge. 2003.
21. *Закон за защитените територии*. ДВ бр. 133/1998.
22. *Наредба за разработване на планове за управление на защитени територии*. 2000. ДВ. бр.13/2000.
23. *Правилник за устройството и дейността на дирекциите на националните паркове*. 2013. ДВ. бр. 28/2013.

AN ANALYSIS OF THE GREEN LIST STANDARD FOR EFFECTIVE PROTECTED AREAS MANAGEMENT OF THE INTERNATIONAL UNION FOR CONSERVATION OF NATURE (IUCN)

Hristina Bancheva-Preoslavka, Liliya Minova
University of Forestry, Sofia, Bulgaria

Abstract

The creation of a protected areas network is the best approach for biodiversity conservation, and their effective management is necessary to provide ecosystem goods and services for people, leading to diverse socio-economic benefits. Effective management is advocated in the requirements for the participation of nature sites in international conventions and agreements. The latest quality criteria in this field are described in the IUCN Green List Standard for effective protected areas management. The aim of the present study is to analyse the IUCN Green List Standard in the context of the Bulgarian regulatory framework in the management of protected areas. The results show that the IUCN protected areas management criteria are largely reflected in the Bulgarian legislation. The subject of future research is the ranking of specific sites from the network of protected areas in Bulgaria according to the requirements for the first stage of application in the IUCN Green List and subsequent evaluation according to all indicators of the Standard.